

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייסדות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעעבי"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
קרית יואל - בני ברק

בית המדרש
החדש
קונטרס

הידושי תורה

לחג הפסח

ולשביעי של פסח

ערב חג הפסח תשע"א לפ"ק

כרפס

הטעם שטובלים את הכרפס במי מלח. דהנה האכילה של כרפס הוא זכר לששים רבוא שעבדו עבודת פרך שמרומז בתיבת כרפ"ס, אותיות ס' פרך, אבל יש להבין למה מטבילין במי מלח, וי"ל דאיתא במדרש (שמו"ר יט ה) שבעת שצוה ה' לעשות הפסח הוציא רוח מגן עדן, ושבת לוי שהיו מהולים היו רשאים לעשות הפסח, אבל כל בני ישראל לא היו מהולים וכאשר הריחו ישראל ריח הפסח באו מיד אל משה ואמרו שרצונם לעשות הפסח, ואמר להם שכתוב בתורה (שמות יב מג) כל ערל לא יאכל בו, ומיד מלו את עצמם, ואיתא בגמרא (פסחים צב ב) שכל גר צריך טבילה, ובמצרים לא היה מים לטבול רק אצל הנילוס, והלכו כל הששים רבוא אל הנילוס ומרוב העם נערכו המים, ומים מלוחים נקראים מים עכורים, ולכן טובלים הכרפס במי מלח שמרמז לששים רבוא שבאו אל הנילוס לטבול עצמם.

(מהר"ש מבעלזא)

חמץ ומצה - בין יושבין ובין מסובין

שבכל הלילה אנו אוכלין חמה ומצה. וקשה דהול"ל אנו אוכלין בין חמץ ובין מצה, כמו שאמר בקושיא ד' בין יושבין ובין מסובין, ולמה ליה לומר חמץ ומצה, ונראה דכתבו הפוסקים דקרבת פסח הוא כמו קרבן תודה על הניסים שנעשו לאבותינו בצאתם ממצרים, והמצה הוא זכר ללחמי תודה, ואצל קרבן תודה מביאים חמץ וגם מצה, וזה שואל מפני מה בלחמי תודה אנו אוכלים חמץ ומצה, שמצות אכילת תודה הוא בשניהם, והלילה הזה שאנו אוכלים קרבן פסח שהוא ג"כ זכר ללחמי תודה למה אין אנו אוכלין חמץ ומצה שניהם יחד.

(בנין אריאל)

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין. וקשה למה אומרים יושבים ומסובין כמו שאומרים חמץ מצה, ועוד מאי 'כולנו' מסובין, הא תלמיד אצל רבו אינו צריך הסיבה. אלא דאיתא בשו"ע מותר לסמוך על ירך חבירו אבל אסור לסמוך על ירך עצמו בליל הפסח דנראה כדואג, וזה שאומרים שבכל ימת השנה אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין, ר"ל לא ישיבה ממש ולא שכיבה ממש רק בין יושבין למסובין (צווישן זיצן און אנגעלאגט), היינו שסומך על ירך עצמו, אבל הלילה הזה 'כולנו' מסובין ר"ל 'כל הגוף' שלנו במסיבה על המטה ולא על ירך עצמו.

(חלקת בנימין)

כל אותו הלילה

והיו מספרים ביצי"מ כל אותו הלילה... יל"ד למה דייק כל אותו הלילה והול"ל כל הלילה גם צ"ב דהכי הוצרכו התנאים הקדושים שתלמידיהם יזכירום שהגיעו זמן ק"ש וכי לא עלה על לבם ועצמם וצ"ב. ואפ"ל דהנה לעתיד בזמן הגאולה כתיב והיתה אור הלבנה כאור החמה וגו' ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה, אמנם בליל יציאת מצרים מבואר בזוה"ק פ' בא ובמד' שהיה נהיר האי לילה כתקופת תמוז, אבל לא נמשך האור רק על אותו לילה ולא על כל השנה, והנה ידוע מספרים דע"י סיפור יציאת מצרים יש כח להמשיך השפע מעין הגאולה העתידה שאז יהי' אור הלבנה כאור החמה, וכמו שאנו מבקשין קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה. והתנאים הקדושים המשיכו ע"י סיפור יציאת מצרים ברוב קדושתם את בחינת הגאולה דלעתיד, והאירו על עצמן מהאור חדש אשר יאיר על ציון במהרה בימינו, אבל לא היה אז עדיין זמן הגאולה ולא נמשך האור רק על אותו הלילה, וז"ש והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותו הלילה דהאירו ע"י סיפור יציאת מצרים רק אותו הלילה ולא זולת, וכיון שלא ראו באותו הלילה שום חושך שהיה להם מבחינת

האור דלעתיד ע"כ לא ראו שכבר הגיעו זמן ק"ש, עד שבאו תלמידיהם שלא היו עדיין במדריגה זו והכירו בין יום ולילה ואמרו להם רבותינו הגיעו זמן של ק"ש שחרית.

(דברי יואל)

ברכה על סיפור יציאת מצרים

מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. י"ל בטעמא דמילתא שלא תיקנו ברכה שציונו לספר ביציאת מצרים, והנה יש מתרצים שנכלל בברכה אשר גאלנו שמברכין אחר ההגדה, ואינו מובן לכאורה דלמה לא מברכין קודם שמתחילין לספר ההגדה כמו בכל המצות, וי"ל דאיתא בגמ' (פסחים קטז.) מתחיל בגנות ומסיים בשבח מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו וכו'. והנה כמו שחייב אדם לראות א"ע כאילו הוא יצא ממצרים כמו"כ חייב לראות עצמו כאילו הוא היה עובד ע"ז ועכשיו קרבו המקום לעבודתו, ועכשיו בלילה הזה שיצאנו ממצרים התחיל לעבוד את ד' בתחילה, והנה מצינו בטבילת גרים שמברכין לאחר טבילה מפני שקודם טבילה אינו יכול לומר וצונו (פסחים ז.), והכי נמי קודם סיפור יציאת מצרים אינו יכול וצונו מפני שעדיין הוא בבחינה כאילו הי' מעובדי ע"ז, ורק לאחר הסיפור שיכול כבר לומר וציונו אז הוא נכלל בברכה אשר גאלנו.

(חתם סופר)

הרי אני כבן שבעים שנה

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות. לכאורה דארף מען פארשטיין וואס האט א שייכות דאס וואס ער האט אויסגעזעהן אזוי ווי זיבעציג יאר צו דעם אז מ'זאל דערמאנען יציאת מצרים בלילות.

נאר די גמרא אין מס' ברכות (דף כז:) דערציילט אז ווען מ'האט געוואלט אויפנעמען ראב"ע פאר א נשיא, האט ער געזאגט אז ער מוז פרעגן זיין ווייב, ווען ער איז געגאנגען איר פרעגן, האט זי אים געזאגט: אפשר וועט מען דיר שפעטער מעביר זיין פון צו זיין נשיא, איז וואס לוינט עס דיר? האט ער איר געענטפערט: עס לוינט זיך צו באניצן איין טאג מיט א טייערע בעכער, אפילו אויפצומארגנ'ס וועט עס צובראכן ווערן. [מיט דעם האט ער פאר איר מרמז געווען אז עס לוינט אים צו ווערן נשיא אפילו אויף איין טאג]. האט זי אים ווייטער געזאגט: דו האסט נישט קיין ווייסע האר, וועט מען נישט האבן פאר דיר דרך ארץ. איענעם טאג איז געשעהן א נס און עס איז אים געוואקסן אכצן שורות פון ווייסע האר, כדי ער זאל אננעמען די נשיאות.

עס איז באקאנט די ווערטער פונעם תרגום יונתן אויפן פסוק ואשא אתכם על כנפי נשרים, אז ווען די אידן גענען געווען אין מצרים, און זיי האבן געדארפט מקריב זיין די קרבן פסח, זענען געקומען ענני הכבודאון גענומען די אידן צום מקום המקדש אין ירושלים, און דארטן האבן זיי געגעסן די קרבן פסח, נאכדעם זענען זיי צוריקגעפלויגן קיין מצרים. און נאר אויפצומארגנ'ס זענען זיי ארויס אינגאנצן פון מצרים לחירות עולם.

און עס קען זיין אז אין דעם איז תלוי די מחלוקת צי מ'איז מחוייב צו דערמאנען יציאת מצרים אויך ביינאכט, צי נאר אינדערפרי, ווייל די עיקר גאולה איז דאך געווען בייטאג ווען מ'איז אינגאנצן באפרייט געווארן פון די מצריים, וועגן דעם איז זיכער אז בייטאג דארף מען דערמאנען יציאת מצרים, אבער וויבאלד ביינאכט איז געווען א גאולה נאר אויף א קורצע זמן, איז קען זיין אז מ'דארף נישט דערמאנען יציאת מצרים בלילות, און ראב"ע האט געהאלטן אז אפילו אויף די גאולה פון ביינאכט דארף מען אויך לויבן און דאנקען, וועגן דעם האט ער געזאגט אז מזכירין יציאת מצרים בלילות.

איז פון דעם וואס עס איז פאר אים געוואקסן אכצן שורות פון ווייסע האר, כדי ער זאל אננעמען די נשיאות, איז געווען א ראיא פון הימל אז ער איז גערעכט געווען מיטן אננעמען די נשיאות, און אפילו זיין ווייב האט אים געזאגט: אפשר וועט מען דיר שפעטער מעביר זיין פון צו זיין נשיא, איז וואס לוינט עס דיר? איז ער געווען גערעכט מיט וואס ער האט איר געענטפערט: עס לוינט זיך צו באניצן איין טאג מיט א טייערע בעכער, אפילו אויפצומארגנ'ס וועט עס צובראכן ווערן, זעהט מען פון דעם אז אפילו א קליינע זאך האט אויך א חשיבות, און לויט זיין שיטה דארף מען דערמאנען יציאת מצרים אפילו ביינאכט אויך.

און דאס איז פשוט אין די הגדה, אמר רבי אלעזר בן עזריה, הרי אני כבן שבעים שנה, וואס פון איז א ראיא אז איך בין גערעכט געווען אז אפילו א קליינע זאך האט אויך א חשיבות, איז וועגן דעם האב איך א טענה אז מ'זאל אננעמען וואס איך האלט אז מ'דארף יא דערמאנען יציאת מצרים אפילו בלילות, איז וועגן וואס ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות.

(זכרון אלימלך)

שפרעה לא גזר אלא על הזכרים

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן ביקש לעקור את הכל.

ותמוה שהרי בדברים אלו מקטין הנס דיציאת מצרים, באומרו שגזירתו של לבן היתה קשה משל פרעה, אמנם מצינו שאמר בלק לבלעם (במדבר כג יג) אפס קצוהו תראה וכולו לא תראה, והכוונה דידוע שכוחו של בלעם היה לקלל ברגע שהקב"ה כועס, וכתבו התוספות (ע"ז ד. ד"ה רגע) שברגע אחת היה יכול לומר תיבת כלם, אכן כבר הבטיחנו יוצרינו שלא יעשה כליה בישראל, ככתוב (מלאכי ג ו) כי אני ד' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם, וידע בלק שקללה זו לא תחול על ישראל,

ולכן הערים להראותו רק את קצתם כדי שתחול עליהם הקללה. וזהו כוונת המגיד צא ולמד מה ביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שהוא ביקש לעקור את הכל ודבר זה אי אפשר שתתקיים ואין הנס גדול כל כך, אבל פרעה לא גזר אלא על הזכרים וגזירה זו יכולה היתה שתתקיים לולי ד' שהיה לנו.

(ברוך טעם)

עו"ל מה שהקשו שכשעוסקים להגדיל הנס דיציאת מצרים מקטינים אותו באמרינו שגזירת לבן היתה קשה משל פרעה.

ויבואר על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר פ"א ס"ח) כל הבן הילוד היאורה תשליכהו וכל הבת תחיון, מה צורך לפרעה לקיים הנקיבות, אלא כך היו אומרים נמית הזכרים ונקח הנקיבות לנשים, לפי שהיו המצריים שטופים בזמה, עוד איתא במדרש (שמו"ר פכ"א ס"ד) מנין שהמחטיא את האדם יותר מן ההורגו, שההורגו הורגו בעולם הזה ויש לו חלק לעולם הבא, והמחטיא הורגו בעולם הזה ובעולם הבא.

ולפי זה מובן על נכון מאמר המגיד, צא ולמד מה ביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, וכוונתו להגדיל בזה הנס דיציאת מצרים, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, אבל לבן ביקש לעקור את הכל ולהורגם, ואם כן הרי היתה גזירתו של פרעה קשה משל לבן, כי גדול המחטיא את האדם יותר מן ההורגו.

(ברך משה)

וירא את ענינו

וירא את ענינו ואת עמלנו ואת להצנו, את ענינו זו פרישת דרך ארץ, ואת עמלנו אלו הבנים, ואת להצנו זו הדחק וכו'.

יש לפרש על פי מה דאיתא במדרש שלשה טעמים על מה שלא היו ישראל במצרים רק מאתיים ועשר שנה, (א) דלילות השלימו. (ב) מחמת שהיו פרים ורבים למאד ועשו במאתיים ועשר שנים מה שהיו יכולים לעשות בארבע מאות שנה. (ג) דקושי השעבוד היו משלים, והשתא יובן דברי בעל הגדה דסידר כל השלשה טעמים הנזכרים, וירא את ענינו - זו פרישות דרך ארץ, רצה לומר שהוצרכו לעבוד בלילות כבימים, ואת עמלנו - אלו הבנים. ר"ל שפרינו ורבינו למאד, ואת לחצנו - זו הדחק, ר"ל קושי השעבוד, כי אלה הועילו למהר את הקבץ, לכן מיש וישלח ד' מלאך ויוצאנו וגו' אף שהיה קודם הקץ.

(הרבי ר' העשיל ז"ל)

ונצעק אל ... כמה שנאמר

ונצעק אל ... כמה שנאמר ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה.

ופרש"י שפי' וימת מלך שנצטרע והיה שוחט תינוקות של ישראל ורוחץ בדמן, והקשה המזרחי דא"כ למה כתיב ויאנחו מן העבודה, והתירוץ דהנה הקב"ה אמר לאברהם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ולא היה רק רד"ו, וכתבו המפרשים דמחמת שישראל פרו ורבו מאד היו עובדין ברד"ו שנה כמו בארבע מאות שנה, דריבוי העם השלים הזמן, ואיתא נמי דקושי השיעבוד השלים, וא"כ כשפיחת ומיעט ר"ל ששחט את ילדי ישראל כנ"ל נתבטל התירוץ דריבוי העם השלים, ממילא צריך להיות קושי השיעבוד שישלים, וזה שאמר וימת מלך מצרים שנצטרע וע"כ הרג את ילדי ישראל, והוצרכו לקושי השיעבוד להשלים, וז"ש ויאנחו בני ישראל מן העבודה.

(ישמח משה)

וּאֵת עֲמַלְיָנוּ אֱלֹהֵי הַבָּנִים

וּאֵת עֲמַלְיָנוּ אֱלֹהֵי הַבָּנִים כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַבֶּן הַיְלֹוּד הַיְאֹוֶרָה תִּשְׁלִיכֻהוּ.

יש להבין למה ציוה דוקא שיטביעו אותם ולא שיהרגום במיתות אחרות כמו שאמר קודם אם בן הוא והמיתן אותו.

ונראה דהנה איתא בסנהדרין דף ס"ז דפעם קנה אחד חמור במצרים והביאו לביתו, וכשהלך להשקות את החמור מים, נהפך החמור לדף של עץ, כי באמת היה דף אלא שהמצרי עשאו לחמור ע"י כישוף, ומכיון שאין הכישוף שולט במים, לכן כשנגע במים נחלף הכישוף והדף חזרה לקדמותו.

ומטעם זה ציוה פרעה להשליכם ליאור, כי באם לא ירצה המצרי שיהרגו את בנו, לזאת יחליף המצרי איזה חפץ לילד ויתן זאת ליד השוטרים כדי להציל את בנו האמיתי, ואז בבואם להמים יחזור לקדמותו ויראו כי רימה אותם, ויחזרו לביתו לקחת את הבן האמיתי, ולכן ציוה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו.

(הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע)

זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה'

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִין וְכוּ', שֶׁנֶּאֱמַר וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל.

דער רבי משה לייב סאסובער זי"ע איז אמאל געווען ביים הייליגן רבי'ן ר' אלימלך פון ליזענסק זי"ע.

געווען איז דאס די ערשטע מאל ווען ער איז געקומען צום רבי'ן ר' אלימלך זי"ע, דער רבי ר' אלימלך האט אים מכבד געווען צו זאגן תורה, האט רבי משה לייב אנגעהויבן צו זאגן תורה, האט ער זיך געשטעלט

אויפן פסוק "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, איז לכאורה שווער, ווייל ווי אזוי איז אפילו מעגליך צו זאגן אויף כביכול די זאך פון "איבערהיפן" ווען ס'איז לית אתר פנוי מיניה? ווען דער אייבישטער איז אויף די גאנצע וועלט?! אויך איז שווער עס וואלט דאך געדארפט שטיין אשר פסח "מעל" בתי בני ישראל נישט "על", ווייל ווען מען היפט איבער, שפרינגט מען דאך איבער העכער די הייזער, און נישט אויף די הייזער?

"נאר" - האט דער רבי משה לייב זי"ע מסביר געווען - ווען דער רבנו של עולם איז געקומען קיין מצרים און ארומגעגאנגען העכער די מצרי'שע הייזער, וואס זענען געווען פול מיט טמא'נע עבודה זרה'ס, זענען דערפון נתעורר מידת הדין ר"ל, ווען דער אייבישטער איז אבער אנגעקומען העכער די אידישע הייזער, איז ער כביכול אנגעפולט געווארן מיט שמחה, און האט אנגעהויבן טאנצן פאר פרייד "דא וואוינט א איד".

דאס זאגט דער פסוק "אשר פסח על בתי בני ישראל" כביכול הקב"ה האט געטאנצן "אויף" די הייזער פון די אידן וואס די הייזער זענען געווען הייליג און דאס האט מער געווען רחמים.

ווען דער רבי משה לייב זי"ע האט געענדיגט די הייליגע ווערטער, איז ער פון גרויס התלהבות ארויפגעשפרינגען אויפן טיש און ער האט אנגעהויבן צו טאנצן און זינגען "דא וואוינט א איד", "דא וואוינט א איד".

כורך

זכר למקדש כהלל כן עשה הלל בזמן שביהמ"ק היה קיים.. לקיים מה שאמר על מצות ומרורים יאכלוהו..

אפשר לפרש באפון נחמד דהנה כבר עמדו המפרשים על מה אוכלים את המצה לפני המרור וכן נאמר בתורה על מצות ומרורים, הלא המצה מרמז על זמן הגאולה שלא הספיק בציקם, והמרור מורה על מרירות השעבוד א"כ לפי הסדר היה המרור תחילה ואחר כך המצה ומתרצים דהנה נודע דבני ישראל יצאו ממצרים קודם שנשלם הזמן כי שעבוד שאר גליות משלימים, נמצא שיש באמת מרירות אף אחרי הגאולה דהיינו שעבוד שאר מלכיות ומהאי טעמא אוכלים המרור, אחר המצה.

והנה הלל בחכמתו הק' הבין הטעם שהקדימה מצה קודם מרור שיתכן שהיה עוד גלות אחריה אבל לא ידע מה לעשות כי אז עדיין בית המקדש היה קיים ובזמן שהיה כבודה במקומה מונחת לא רצה לעשות דבר לסימן רע על הצרה העתידה עוד לבא שהרי כל זמן שהיאקיימת מצפים ומייחלים שלא תחרב, ולאידך גיסא הרי הקדימה תורה מצה לפני מרור לכן שת עצה בנפשו לאכלם יחד לקיים מה שנאמר בתורה, ועכ"ז לא נעשה בזה סימן רע לחורבן המקדש וגלות ישראל.

וזה מה שדקדק בעל הגדה כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים, שאז היתה לו מבוכה מה לעשות כנ"ל, לכן היה כורך מצה ומרור לקיים מה שנאמר וגו' ובזה הוציא נפשו מהספק ועשה ייד חובתו כיאות.

(דברי יואל)

זכר למקדש כהלל, כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים, היה כורך פסח מצה ומרור ואוכלן ביחד.

מ'קען זאגן א טעם פארוואס הלל האט געדרשנ'ט אז מ'דארף עסן אלעס צוזאמען. - עס איז באקאנט אז ווען דער הייליגער הפלאה ז"ל איז געפארן צום הייליגן מגיד פון מעזריטש זי"ע, האט ער געפרעגט פשוט אין די משנה 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', ווי

אזוי קען זיין אז א מענטש זאל קענען לויבן דעם באשעפער אויף שלעכטס פונקט אזוי ווי אויף גוטס.

האט אים דער מגיד געהייסן ער זאל גיין אין בית המדרש און פרעגן די שאלה פאר דעם רבי ר' זושא זי"ע, האט דער רבי ר' זושא אים געזאגט אז ער פארשטייט נישט פארוואס דער רבי האט געשיקט מ'זאל אים פרעגן די שאלה, ווייל ער וויסט דאך נישט וואס שלעכטס מיינט, ווייל אלעס וואס דער אויבישטער טוהט איז נאר גוט, און עס איז נישטא בכלל קיין שלעכטס. און דאס איז געווען א ריכטיגע תשובה פאר'ו הפלאה אויף שאלה.

און דעס איז געווען די שיטה פון הלל הזקן, אזוי ווי חז"ל זאגן אז הלל פלעגט זאגן 'ברוך ה' יום יום', ווייל אלעס וואס עס האט פאסירט מיט אים האט ער געזעהן אין דעם נאר גוטס, און האט נישט געזעהן קיין שלעכטס אויף די וועלט, אזוי ווי דער רבי ר' זושא האט געזאגט.

אין די הגדה זאגן מיר אז די קרבן פסח און די מצה זענען א רמז אויף די גאולה פון מצרים, און די מרור איז א רמז אויף די גלות און די שעבוד, און וועגן דעם האט הלל גענומען די פסח מצה און מרור און עס געגעסן צוזאמען אנגעלאנט אויף די לינקע זייט, ווייל ביי אים איז דאך נישט געווען קיין חילוק צווישן די זאכן וואס קוקן אויס גוטס וואס זענען מרומז אין די פסח און מצה, און אין די שלעכטס וואס איז מרומז אין די מרור, ווייל אלעס איז ביי אים געווען גוט.

(ברך משה)

שביעי של פסח

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

ובמדרש איתא ואתם תחרישון מלומר שירה. ויש להבין הענין מדוע לא היו בני ישראל יכולים לומר אז שירה, רק אח"כ נשתנה הענין ואמרו שירה.

ונראה עפ"י דברי רבינו בעל דברי יואל ז"ל בחידושי תורה לפסח בהא דאיתא במכילתא וירא ישראל את מצרים מת, מתים לא נאמר אלא מת, מתים ולא מתים. ולכאורה למה עשה ה' ככה נס שיהי' המצרי חי כשנפלט מן הים והרי לא עושה הקב"ה נסים בחינם, וי"ל משום דהמצריים היו מקשטין את סוסיהם ומרכבותיהם באבנים טובות ומרגליות וכל כליהם היו של ע"ז, וישראל אי אפשר לבטל עבודה זרה של עכו"ם ולכן מן הצורך שיהיו המצריים חיים עדיין ויראו שאין בכוח עבודה זרה כלום, וחזרו להאמין בהשי"ת, וכן ביטלו הם את הע"ז ויוכלו להנות מנכסיהם, עכ"ד.

והנה כתב רשיז"ל על הפסוק וכצאתי מן העיר אפרוש את כפי, אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גילולים, ומעתה מובן על נכון דברי המדרש ואתם תחרישון מלומר שירה, שלפני קריעת ים סוף לא יכלו לומר שירה שהרי אז עדיין היו כל רכושם של המצריים גלולים ועבודה זרה אבל אח"כ בעת וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, שביטלו המצריים את הע"ז שלהם אז ישיר משה ובני ישראל שאז כבר היו יכולים לומר שירה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

אז ישיר משה. ודקדקו המפורשים למה אמר ישיר שהוא לשון עתיד, ועיין ברש"י, ומביא עוד בשם המדרש מכאן רמז לתחיית המתים מן

התורה. וי"ל על פי מה שמספרים שהרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זללה"ה בעמדו בתפילה לפני מלך אל חי וקים דבר יום ביומו, הי' עבודתו בכוחות עצומות במסירות נפש ממש, פעם אחת היה בעיר לבוב ושמע שיש ציפור אחת שהיא אומרת שירה פעם אחת בחייה, ואז היא מזמרת בהתלהבות כל כך עד שגופה מתבקע והיא מתה, והלך וראה אותה והיה מתעורר ממנה לעבודת ה', ותמה על עצמו היתכן שאני נשאר שלם בגופי אחרי תפילתי, מה ערך יש לתפילה כזו, למחר הכין עצמו בהכנה דרבה והתפלל בהתלהבות למעלה מכוחות אנושי עד שנפל למשכב מחוסר אונים, ובדקוהו הרופאים ואמרו שנסדק ריאתו רח"ל, ונתיאשו הימנו באומרם שאין תרופה למכתו ח"ו, ואמר הרה"ק רבוננו של עולם האם רק תפלה אחת כזו היתה רצוני להתפלל, הלא כמה וכמה תפלות כאלה אני רוצה להתפלל ולשפוך שיח לפניך ה', אחר זה זכה לנס וחזר לבריאותו, לימים אחר כך כשהיה בלבוב וראה אותו אחד מן הרופאים שבדקוהו בפעם ההוא, אמר הרופא העוד רבי זה חי, נשבע אני שהוא חי בלא ריאה, ע"כ סיפור המעשה.

ויש לומר דבעת אמירת שירת הים זכו ישראל לבחינה זו, שמגודל התלהבותם בהכנה לאמירת השירה פרחו נשמתן מהם, ולזה אמרו בתחילת השירה אז ישיר משה ובני ישראל בלשון עתיד, כלומר שביקשו לומר עוד בבחינה ובעבודה כזו כמה וכמה שירות ותשבחות לה' על כל הנסים והנפלאות שעשה עמנו, וע"י בקשה זו חזרה להם חיותם והודו ושיבחו לשמו הגדול.

וזה נרמז בדברי רשיז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, שאז באותה שעה זכו בני ישראל לחזור לבריאותם השלימה וניצלו ממיתה לחיים, ובכן מכאן הוכחה וראיה לתחיית המתים בעת שתעלה רצון מאת הבורא ית"ש.

מתוך דרשת הגה"צ אבדק"ק סאטמאר וויליאמסבורג שליט"א
לפני תלמידי התלמוד תורה - יום א' פרשת בשלה תש"ע לפ"ק